

Санааны уурдахха

Никольский слободата Нам улуунуугар XIX үйэ санатыгар үоскээбитэ. 1831 сыллаахха Никольский бурдугу ыһааччыларын бурдэрин улуус сириттэн ариаран 26 бэрбиттэрэ, остуолба туруорбуттара. 1826 сыллаахха минна 26 эр киһи, 13 дьахтар олохсуһан, уон буут бурдугу ыспыгтара, онтуларыттан 12 буут бурдугу ылбыттара. Онон Никольский слободата Нам улуунуугар бурдугу ыһыы төрүттэммит сиринэн буолбута.

Дьэ ол иһин Никольский сэлэнэһэтигэр бастакы бурдугу үүннэрээччилэр чинэстэригэр, кинилэр үлэлэрин, бастакы холонууларын үйэтитэр сыалтан 1991 сыл күһүнүгэр сирин оноруу музейы тэриллибитэ. Улуус бу бөһүөлөк олохтоһуутун, сир үлэтэ сабаланыыта 180 сыла туолуутун өрө көтөбүдүлээн бэлиэтээбитэ. Бу чакчы историческай быһымайгы, үөрүү-көтүү, өрө көтөбүдүлүү этэ. Никольскийтан төрүттээх дьон кэлэн, көрсүһөн, үөрэнкөтөн, кэпсэтиһэн барбыттара. Сирин онороочуларга, бурдугу ыһааччыларга анаан музей дьиэтин тутар туһунан санаа этнэлибитэ.

Оччотооҕу ОАПХ советин председателэ И. С. Шаранов көбүлээһининэн уонна тэрийинтинэн музей дьиэтин тутуута сабадаммыта. Музейи тэрийинини оччотооҕу райсовет председателэ Д. Ф. Алексеев быһаччы ылсыһан салайбыта. Оччотооҕу ССКП райкомун отделын сэбиэдиссэйэ А. В. Кириллин кэлэн-баран, кэпсэтиһэн элбэх сиратын уурбута.

Саганы олохтоһоһун, үөдүтүү ылбычча кыаллыбат. Олох уустугурда, үп-харчы кэмчитһин, уһун солкуобайы да ким да утары ууммат кэмнэгэр, суоҕу баар онорууга холонуу да, тэрийин да уустук. Улуус дьаһалтатын баһылыга Д. Ф. Алексеев, кини солбуйааччылары И. В. Колмогоров, А. Д. Попов, культура управлениетын начальнига Р. Н. Горохова, Хамабатта нэһилиэгин баһылыга Н. Д. Захаров, кылаабынай бухгалтер Л. В. Канаева үп-ас өттүнэн көмөлөһөн, ыһан-көрдөн, сүбэлэһэн музейбыт сүһүөбэр туран ээр. Билигин тэриллин үлэтэ салгыы ытыллан, онон өйбүд, көмө эрайэр кэм кэлэ. 1992-93 сылларга нэһилиэктэр дьаһалталарыгар, оскуолалар директорларыгар көмөлөһүү, тэрийсинг дини сурук ыһыһыһыт да эһиэтэһи ыла илликит. Партизан КП директора В. И. Попов, Хатыг-Арыы КП директора В. С. Рехлясов музей аһылдытыгар өрө көтөбүдүлээн туран харчынан көмө онорбут дини баран мэллйдилэр, билигин ытыстарын нэлэгичэтэлэр. Аны туран итин үлэҕэ көстүлэр.

Музей ситэн-хотон, сылдыбыт кэрэхсини буоларыгар бүттүүн түмсөн үлэлэтэхпитинэ эрэнти кыаллыан сөп. Билигин үп-харчы көстүбэт, бэриллэбэт буолан туран.

Республика Президентигэр М. Е. Николаевка үстэ суруйдубут да мэллй-

либит, тугу да бэрбэтэ, көмөнү онорбото.

Культура министрэ А. С. Борисов 1993 сыл ыам айыы 23 күнүгэр ыһыһыт суругар 1994 сыл былааныгар киллэриэхинг дини эрэннэрэн баран, бийыл кулун тутар 31 күнүгэр кини бастакы солбуйааччыта И. И. Назумов «суох» дини аккаастаан кэбиһтэ. Динигинэн санааны уурдахха кыаллыар сөп этэ. Итилэртэн олуйтаран санаатахпына бу музей ситэриллэригэр көмөнү улуус өрө дьаһалтата оноруон сөп.

Музейга улуус дьонно бэрт сэдэхтик сылдыбаллар. Бэйэ сирин-уотун, дьонун-сэргэтин, үлэтин-хамнаһын түмэн көрдөрүүнү интэриэһиргиир, билэ-көрө сатыыр үчүгэйтэн атыны онорбот. Музейи тэрийини быстах кэмнээх үлэ буолбатах, дьаһардаах эрэ үлэ түмүгэр ситиһиллэн сөп. Музей—бар дьон историйта.

Атыан улуустан кэлэ сылдыаччылар, делегациялар билиги музейбыт туһунан үчүгэй өйдөбүлээх бараллар. Холобур Үөһээ Бүлүүттэн былырын кэлэ сылдыахыт Ю. Семенов, А. Филиппов манньык суруйбуттара: «Нам улуунун сирин оноруутун музейин көрөн бэркэ үрдүбүт, астыһабыт. Өссө баай музей буоларыгар баҕарабыт»,—дини. Тааттаттан нэһилиэк баһылыга А. Постников манньык суруйбутун аҕалабын: «Нам улуунун сирин оноруутун музейин олус астына көрдүбүт, салты кэһиригэр баҕарабыт». Эмиэ Тааттаттан культура үлэһитэ Х. Колодезникова, учуутал З. Колодезникова манньык суруйаалар: «Сирин оноруутун музейыгар үгүһү, элбэҕи билэн-көрөн табыстабыт»,—дини.

Итиннэ тэнэ Мэҥэ-Хаҥаластан, Уус-Алдантан, Дьоккуекайтан сылдыахыттар музейи көрөн астыһыттарынан туһунан үгүс бэлиэһи хвалаларан бардылар.

Нуучча баһынайдар төрүттээбит дэриэбинэлэригэр сиппит-хоннот музей баара бүттүүмүт үөрүүтэ буолара саарбаҕа суох. Бурдук ыһытынан улууска бастаан дьарыктаммыт уонна кэлэн утумнаммыт Никольский сиригэр сир үлэтин историйтын сипилик көрдөрөр музей салгыы сүһүөбэр туруутугар улуус бары тэрнэтэлэрэ, коммерческай структуралара чуолаан, коллективнай предприятиелар директордара, нэһилиэктэр баһылыктара үп-харчы өттүнэн көмөлөрө олус наада.

Г. И. КРИВОШАПКИН,
Сир музейин директора.